TC-OR-5576-234

WILANÓW - OGRÓD PAŁACOWY.

DZIEDZINIEC GŁÓWNY.

Projekt techniczno-roboczy.

OPIS TECHNICZNY.

1. Położenie i granice.

Dziedziniec główny zajmuje centralne położenie w wilanowskim założeniu pałacowo-ogrodowym, stanowiąc główne wejście do pałacu i ogrodu. Od strony wschodniej ujęty jest on w podkowę pałacu, od południa ścianę jego stanowią budynki kuchni królewskiej i kordegardy, od zachodu na osi korpusu głównego pałacu wznosi się brama wjazdowa oraz mur parapetowy nad fosą, ścianę północną stanowią dwa tarasy, rozdzielone bramą ogrodową zw. rzymską. Taras przylegający do skrzydła pałacu obudowany jest pergolą, którą dźwigają kamienne filary.

2. Powierzchnia.

Długość dziedzińca, mierzona po osi głównej, wynosi 137,00 m. Jego szerokość jest zmienna, w wyniku cofnięcia budynku kuchni królewskiej i lekkiego wysunięcia ku środkowi kordegardy w stosunku do linii południowego skrzydła pałacu. Wynosi ona między skrzydłami pałacu 67,00 m, między tarasem a kuchnią 75,00 m i między tarasem a kordegardą 64,00 m. Między południowym skrzydłem pałacu i jego aneksem, Marconiówką, a kuchnią oraz między nią i kordegardą znajdują się przejścia do dziedzińca gospodarczego o szerokości 9,00 m, które na głębokość ok. 4,00 m wliczone są w powierzchnię dziedzińca głównego. Łączna powierzchnia dziedzińca głównego wynosi zatym 7.820 m^2.

3. Ukształtowanie terenu.

Powierzchnia dziedzińca stanowi płaszczyznę opadającą od pałacu ku bramie głównej; różnica między niwelotą terenu przy schodach kor-

TC-OR-5576-234

pusu głównego 10,35 i bramy 9,73 wynosi 62 cm. Obrzeże dziedzińca w obrębie pałacu wykazuje niwelety wahające się od 10,20 do 10,43, przy kuchni 10,32 do 10,40, przy kuchni 10,08 do 10, 23, przy tarasach od 10,07 do 10,30, wykazując lekkie spadki ku środkowi, a raczej ku owalnej drodze, gdyż trawnik centralny wykazuje na odcinku między jego zachodnią obrzeżem a basenem fontanny lekkie wzniesienie od 9,82 do 10, 35, gdzie osiąga wysokość terenu przy schodach do pałacu. Okoliczność ta, mimo nikłych wielkości nr bezwzględnych, daje się odczuć w formie optycznego obniżenia podstawy korpusu głównego i galerii, deprecjonującego skalę budowli w stosunku do przestrzeni dziedzińca.

4. Szata roślinna.

Istniejąca oprawa zielona dziedzińca składa się z centralnego trawnika w kształcie jajowatym, okolonym drogą podjazdową od bramy do wejść pałacowych. Na zewnętrznym obwodzie tej drogi znajdują się trawniki, obrzeżone niskim żywopłocikiem ligustrowym, na trawnikach tych zgrupowane są drzewa i krzewy. Wzdłuż fasady głównej pałacu rośnie kilka zabytkowych krzewów magnolii, w narożniku przy południowym skrzydle i Marconiówce znajduje się grupa klonów, na gazonie przed kuchnią królewską wznoszą się po brzegach klony i krzew magnolii w środku oraz klomb krzewów przy gł wschodnim klonie, ich odpowiednikiem po północnej stronie dziedzińca wzdłuż tarasu są dwa klomby, z których wyłaniają się wyniosłe klony i lipy. Brama główna flankowana jest przez dwie lipy. Stan trawników jest zły, naskutek braku właściwej konserwacji, a w obrębie skrzydeł pałacowych cała zieleń jest zupełnie zniszczona przez plac budowy PKZ.

5. Drogi.

Szerokie przejście od bramy głównej rozwidla się na wysokości prześwitu między kordegardą a kuchnią w owalny podjazd, o szerokości około 500 cm, podchodzący do trzech wejść do pałacu. Od podjazdu te-

TC-OR-5576-234

rozwidlają się drogi, wiodące do dziedzińca gospodarczego w kierunku południowym i do bramy ogrodowej w kierunku północnym. Ponadto na osi przejścia między kordegardą a kuchnią w kierunku tarasu istnieje podejście do pomnika Sobieskiego, wznoszącego się w głębi tarasu. Stan dróg wymaga ich gruntownej przebudowy.

6. Architektura i plastyka.

Poza wymienionymi budowlami w obrębie dziedzińca, opodal bramy głównej znajduje się zabytkowa studnia, w oprawie architektonicznej Lanciego, wtopiona w klomb. Studnia ma kształt kapliczki, przy której po obu bokach mieszczą się lapidarialne fragmenty architektoniczno-rzeźbiarskie.

7. Założenia projektowe.

Zgodnie z uchwałą Komisji Opiniującej do spraw Wilanowa z dn. 13. lutego 1962 ogólny charakter dziedzińca powinien być zachowany w tej formie, jaką mu nadano w czasie jego przebudowy w początku XIX wieku, z uwzględnieniem tych zmian, które wynikają z aktualnych postulatów funkcjonalnych i kompozycyjnych. Jakkolwiek uchwała ta zastrzega możliwość podjęcia prac projektowo-realizacyjnych w późniejszym etapie (po całkowitym ukończeniu odbudowy pałacu) w kierunku przywrócenia dwudzielności dziedzińca, projekt niniejszy zabezpiecza możliwość zachowania koncepcji istniejącej, na wypadek, gdyby wynikły trudności w podjęciu ponownej przebudowy dziedzińca.

8. Przekształcenie rzeźby terenu.

Wymienione w opisie stanu istniejącego stosunki wysokościowe terenu postulują wprowadzenie zmian, likwidujących owe ujemne optyczne skutki zniekształcenia walorów dominanty pałacu w stosunku do przestrzeni dziedzińca. Zabieg ten polega na wyrównaniu niwelet wokół budynków, obrzeżających dziedziniec do maksymalnych wysokości, możliwych do uzyskania bez zmian w układzie cokołów i schodów wejściowych. Są to rzędne dla wahań terenu przy schodach wejściowych na

T-C-OR-5576-234

taras korpusu głównego 10, 40 -, dla fasady korpusu i galerii 10,43- dla wejść do skrzydeł bocznych 10,35-, dla narożnika Marconiówki - 10,35, dla narożników kuchni 10,35 i 10,40 dla jej środka, dla narożników kordegardy 10,23, dla bramy głównej - 9,75, dla narożnika północno-zachodniego przy tarasie - 10,20, dla bramy ogrodowej - 10,12. W stosunku do osi, łączącej bramę główną z tarasem korpusu pałacowego projekt przewiduje następujące zmiany: odcinek od bramy do przecięcia się z osią drogi obwodowej ~~podniesienie~~ podniesienie niwelet od 3 do 6 cm, dla uzyskania równomiernego podejścia na rzędną 9,85, następnie zmniejszenie spadku na odcinku od drogi do fontanny przez obniżenie profilu wynoszące na poszczególnych odcinkach od 3 do 22 cm, przy 20 cm obniżenia niwelety wokół basenu fontanny, a więc do wysokości 1015. Dalszy odcinek do schodów przy tarasie korpusu jest również objęty obniżeniem od 17 do 1 cm. W nawiązaniu do tak przekształconego profilu osi głównej powinna być przeprowadzona regulacja terenu po obu jej stronach obejmująca zarówno wykopy w części centralnej, jak i nasypy na obrzeżu zachodnim, północnym i wschodnim w granicach nie przekraczających 22 cm, a więc w ramach prac plantacyjnych. Bilans przerzutu lokalnego mas ziemi wykazuje po stronie wykopów 260,8 m^3, po stronie nasypów 355,1 m^3, niedobór ziemi wynosi zatym 94,3 m^3, który należy uzupełnić z innych lokalnych prac niwelacyjnych np. z regulacji fosy.

9. Sieć dróg.

Zmiana niwelacji terenu oraz zły stan istniejącej nawierzchni drogowej pozwalają na potraktowanie projektu dróg jako nowozakładanej sieci, z wykorzystaniem istniejącego podłoża, jako materiału dla podłoża dróg nowych. Zmiany w ukształtowaniu osi i szerokości dróg mają charakter niezbędnej korektury z zachowaniem pierwotnego ogólnego ich zarysu układu. Dla przejścia od bramy do obwodnicy projekt przewiduje szerokość 12 m (1200 cm), dającą możność pomieszczenia publiczności

TC-OR-5576-234

przy kiosku kasowym i jej dwustronnego ruchu. Obwodnica na szerokość 600 cm, przejścia boczne:do bramy ogrodowej - 600 cm, w kierunku dziedzińca gospodarczego 520 cm i 480 cm, przejście do kordegardy - 200 cm. Powiązania z wejściami do pałacu otwarte są na szerokość ryzalitów: przy korpusie głównym wynosi ono 14,80 m, przy skrzydłach 8,00 m.

Profil poprzeczny dróg składa się z podkładu grubości 13 cm z tłucznia kamiennego Ø 10 - 30 mm, wałowanego wałem 1 tonnowym, na który nałożona jest warstwa nawierzchni z grysu kamiennego tzw. różu polskiego z dużą domieszką grysu granitowego , w warstwie wiążącej posiadającego dodatek ~~50~~ cementu wg. specyfikacji kosztorysowej. Nawierzchnię należy wałować przy lekkim zwilżeniu wodą, dla spowodowania wiązania cementu w spodniej warstwie, a jednoczesnym zasyceniu go z warstw wierzchnich. Obwodnica posiada od strony zewnętrznej krawężnik granitowy betonowy, podniesiony o 5 cm w stosunku do powierzchni drogi, natomiast od strony trawnika centralnego ograniczeniem drogi jest cegła klinkierowa, układana rębem w płaszczyźnie powierzchni drogi. Profil dróg, przebiegających wzdłuż budynków posiadają wzdłuż ich ścian pas płyt kamiennych piaskowcowych (Szydłowiec) o wymiarach 50/50/5 cm, ułożonych na podkładzie tłuczniowym z podsypką wyrównawczą piasku.

Przejście do stajni , wyłożone obecnie drobnym bruczkiem z kamienia polnego ulega przekształceniu z zachowaniem charakteru nawierzchni.

10. Zieleń.

Wszystkie powierzchnie trawnikowe należy urządzić po ~~poprzecznym~~ wykonaniu prac plantacyjnych na nowo, z wykonaniem zabiegów melioracyjnych i obsianiem mieszanką traw, z wyjątkiem miejsc, przeznaczonych na kwietniki bylinowe oraz pokrytych klombami. Powierzchnie zielone ujęte są od strony dróg, z wyjątkiem centralnego trawnika, żywopłotem z ligustru, strzyżonego w kostkę, o wymiarach wysokości 50 i szerokości 40 cm. Istniejące klomby ulegają drobnym zabiegom regulacyjnym, przewidującym ich częściowe ścięcie oraz uzupełnienia dla uzyskania właściwej linii

TC-OR-5576-234

zarysu. Obrzeża tych regulowanych odcinków powinny być uzupełnione nowymi sadzonkami krzewów, a ich skład ustalony i wykonany będzie w ramach prac konserwacyjnych w porozumieniu z konserwatorem ogrodu wilanowskiego. Podobnie ustalone zostaną zestawy bylin dla kwietników, jakkolwiek ich globalna ilość i zakup wchodzi w skład kosztorysu.

11. Architektura i plastyka ogrodowa.

Projekt nie przewiduje w tym zakresie żadnych zmian, z wyjątkiem wskazania lokalizacji dla kiosku kasowego i dla sprzedaży wydawnictw o wymiarach ok. 140 x 180 cm i wysokości ok. 200 cm, wykonanego w lekkiej konstukcji metalowej, z płyt syntetycznych i szkła. Projekt roboczy kiosku powinien być przedmiotem aneksu do zlecenia dokumentacji parku. Również wobec braku decyzji w sprawie zmiany lokalizacji pomnika Sobieskiego, kosztorys nie obejmuje pozycji, związanych z jego rozbiórką i transportem na nowe miejsce. Powinno to być również przedmiotem oddzielnego opracowania kosztorysowego, opartego o konkretne ustalenia.

Opracowano w Zespole Gospodarstw Pomocniczych Politechniki Krakowskiej, w Pracowni Katedry Planowania Przestrzennego pod kierunkiem prof. dr Gerarda Ciołka, marzec 1962 .

POLITECHNIKA KRAKOWSKA
Wydział Architektury
Katedra Planowania Przestrzennego